

Bu günlərdə Azərbaycan Respublikasında ali konstitusiyaya ədalət mühakiməsi orqanının - Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin fəaliyyətə başlamasının 25 illiyi tamam olur.

Bu yubiley tarixinin Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri, müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyinə təsadüf etməsi Konstitusiyaya Məhkəməsi üçün olduqca əlamətdardır.

Məlum olduğu kimi, dövlət başçısı İlham Əliyev 2022-ci il 29 sentyabr tarixində "Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev ili" elan edilməsi haqqında" Sərəncam imzalayıb. Bu Sərəncamda qeyd edilib: "Heydər Əliyev öz xalqını zamanın mürəkkəb tarixi-siyasi sınaqlarından uğurla çıxarmış və ardıcıl mübarizə apararaq onu müstəqilliyə qovuşdurmuş qüdrətli şəxsiyyətdir. Azərbaycan xalqı yeni ərə və yeni minilliyə məhz Heydər Əliyev zəkəsinin işığında qədəm qoymuşdur. Davamlı yüksəliş yolunda inamla irəliləyən müasir Azərbaycan Heydər Əliyevin həyat əməlinin təntənəsidir".

XX əsrin 90-cı illərində Azərbaycan olduqca mürəkkəb dövrdən keçərək dövlət müstəqilliyini bərpa etməsinə baxmayaraq, məhz Ulu Öndər Heydər Əliyevin respublikaya rəhbərliyə qayıdışından sonra ölkədə demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət quruculuğu və vətəndaş cəmiyyətinin təşəkkülü mümkün olmuşdur. Ümummilli Liderin müstəqilliyimizin möhkəmləndirilməsi istiqamətində qətiyyətli və prinsiplə müəyyənləşən siyasətində ölkədə baş verən özbaşınalıqları və hərə-mərciyyəti son qoyulmuş, nəticədə ictimai-siyasi sabitlik tam bərqərar edilmişdir.

Müasir Azərbaycan dövlətinin məmuru olan Heydər Əliyevin 30 il öncə, 1993-cü ildə ölkənin siyasi rəhbərliyinə qayıdışından sonra bütün sahələrdə sabitliyin təmin olunması genişmiqyaslı islahatların həyata keçirilməsinə əlverişli şərait yaratdı. Məhz Ulu Öndərin ardıcıl, məqsədyönlü siyasəti nəticəsində hərə-mərciyyəti quruculuğuna keçid prosesi baş verdi. Bunların hamısı dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin tarixi xidmətləridir.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra qarşıda duran əsas vəzifələr ölkə daxilində siyasi sabitliyin təmin edilməsi, iqtisadi siyasət sahəsində prioritet istiqamətlərin müəyyənləşdirilməsi, kompleks xarakter daşıyan islahatların həyata keçirilməsinə əsas yaradan qanunvericilik bazasının hazırlanması idi. Demokratik və hüquqi dövlət quruculuğunu əsas inkişaf istiqamətləri yerinə yetirilməsi və məqsədlərə nail olunması üçün qısa müddət ərzində irimiqyaslı qanunvericilik islahatları reallaşdırıldı. Həyata keçirilən islahatlar çərçivəsində ən mühüm hadisə 1995-ci il noyabrın 12-də ümumxalq sərəməsi-referendum yolu ilə müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyasının qəbul edilməsi oldu.

Şübhəsiz ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin bilavasitə rəhbərliyi ilə ölkənin Əsas Qanununun hazırlanaraq qəbul edilməsi müstəqillik illərinin ən mühüm nailiyyətlərindən biri oldu. Belə ki, cəmiyyət həyatının bir çox sahələrində dəyişikliklərə yol açaraq Konstitusiyaya insan hüquq və azadlıqlarının təminatı üçün əlverişli şərait yaratdı, ölkədə

müasir, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu tələblərinə cavab verən dövlətçiliyin formalaşmasında vacib addım oldu. Konstitusiyaya Azərbaycan Respublikasında xalqın dövlət hakimiyyətinin yeganə mənbəyi olduğunu elan edir, öz müqəddəratını sərbəst və müstəqil həll etməyi və öz idarəetmə formasını müəyyənləşdirməyi Azərbaycan xalqının suveren hüququ kimi təsbit edir. Bundan əlavə, Əsas Qanun Azərbaycan dövlətinin demokratik, hüquqi, dünyəvi, unitar respublika elan edir, Azərbaycan Respublikasında dövlət hakimiyyətinin daxili məsələlərdə yalnız hüquqla, xarici məsələlərdə isə yalnız Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən irəli gələn müddəalərlə məhdudlaşdığını bəyan edir, insan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlarına layiqli həyat səviyyəsinin təmin edilməsini dövlətin ali məqsədi olaraq təsbit edir.

Əsas Qanun ölkədə demokratik dövlət quruculuğu və cəmiyyətin gələcək inkişafı üçün davamlı hüquqi zəmin yaratdı. Məhz həmin dövrdə Azərbaycanın müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi baxımından tariximizin ən vacib addımıdır.

"Konstitusiyaya Məhkəməsinin yaradıcısı olaraq bu təsbit edilmiş insan hüquq və azadlıqlarının qorunmasında görən Ulu Öndər Heydər Əliyev Konstitusiyaya Məhkəməsinin yaradılmasının beşinci ildönümü münasibətilə müraciətində qeyd etmişdir: "Konstitusiyaya Məhkəməsinin insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində mühüm beynəlxalq sənədlərə əsaslanaraq qəbul etdiyi qərarlar insanların siyasi, iqtisadi, sosial və digər hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsinə, dövlətin hüquqi bünövrəsinin möhkəmləndirilməsinə, gələcək nəsillər üçün zəngin hüquqi irsin formalaşmasına xidmət edir".

dövrünün təməli qoyuldu. Əsas Qanunun qəbulundan sonra milli qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi və müterəqqi beynəlxalq təcrübəyə əsaslanmasında istiqamətli addımlar atıldı. Konstitusiyaya uyğun olaraq, yeni hüquq sistemi formalaşdırmaq məqsədilə Ulu Öndər qabaqcıl beynəlxalq təcrübəni, demokratik dəyər və prinsipləri, eyni zamanda xalqımızın dövlətçilik tarixi və ənənələrini rəhbər tutmaqla genişmiqyaslı islahatlara başladı.

Xüsusilə vurğulanmalıdır ki, ölkəmizdə müasir məhkəmə-hüquq sisteminin bərqərar edilməsi məhz Ulu Öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. 1995-ci il Konstitusiyasının dövlət və

"Konstitusiyaya Məhkəməsinin insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində mühüm beynəlxalq sənədlərə əsaslanaraq qəbul etdiyi qərarlar insanların siyasi, iqtisadi, sosial və digər hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsinə, dövlətin hüquqi bünövrəsinin möhkəmləndirilməsinə, gələcək nəsillər üçün zəngin hüquqi irsin formalaşmasına xidmət edir".

Heydər ƏLİYEV,
Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin fəaliyyətə başlamasından 25 il keçir

hüquq sistemində gətirdiyi əsas yeniliklərdən biri də demokratik hüquqi dövlətin təməli daşlarından biri hesab olunan müstəqil məhkəmə hakimiyyətinin yaradılması oldu. Əsas Qanunun qəbulundan sonra müstəqil məhkəmə hakimiyyətinin fəaliyyətinin təmin edilməsinə yönələn qanunvericilik bazası yaradılmış, hər kəsin hüquq və azadlıqlarının daha səmərəli müdafiə edilməsi üçün çoxpilləli məhkəmə sistemi formalaşdırılmışdır. Konstitusiyada təsbit edilmiş hakimiyyətlər bölgüsü prinsipinə müvafiq olaraq məhkəmə hakimiyyəti orqanları həm də keyfiyyət baxımından yeni funksiyalar əldə etdi.

Məlum olduğu kimi, dövlətimizin Əsas Qanunu qəbul edildikdən sonra 1998-ci ildə konstitusiyaya nəzarət orqanı olan Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Məhkəməsi fəaliyyətə başladı. Belə ki, 1997-ci il oktyabrın 21-də "Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmiş, 1998-ci il iyulun 14-də Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Qərarı ilə Konstitusiyaya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi ilə və həmin il iyulun 18-də Ulu Öndər Heydər Əliyevin Konstitusiyaya Məhkəməsinin müstəqilliyini və hakimlərinin hüquqi statusunu təmin etmək məqsədilə imzaladığı Fərmanla Konstitusiyaya Məhkəməsi rəsmi olaraq fəaliyyətə başlamış oldu. Qeyd edilməlidir ki, ölkəmizdə konstitusiyaya nəzarət orqanının fəaliyyətə başlaması, o cümlədən bu orqanın müstəqilliyinin təmin edilməsi, hakimlərinin sosial təminatının və müdafiəsinin gücləndirilməsi məhz Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adı ilə bilavasitə bağlıdır.

Konstitusiyaya Məhkəməsinin yaradılması olaraq bu təsbitin əsas vəzifələrindən birini Konstitusiyaya təsbit edilmiş insan hüquq və azadlıqlarının qorunmasında görən Ulu Öndər Heydər Əliyev Konstitusiyaya Məhkəməsinin yaradılmasının beşinci ildönümü münasibətilə müraciətində qeyd etmişdir: "Konstitusiyaya Məhkəməsinin insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində mühüm beynəlxalq sənədlərə əsaslanaraq qəbul etdiyi qərarlar insanların siyasi, iqtisadi, sosial və digər hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsinə, dövlətin hüquqi bünövrəsinin möhkəmləndirilməsinə, gələcək nəsillər üçün zəngin hüquqi irsin formalaşmasına xidmət edir".

Konstitusiyaya Məhkəməsi Ulu Öndərin bu sözlərini hər zaman rəhbər tutur və üzərinə qoyulan bu vacib missiyanın öhdəsindən gəlməyə çalışır.

Səlahiyyətlərinə aid edilmiş məsələlərdə dair ali konstitusiyaya ədalət mühakiməsi orqanı olan Konstitusiyaya Məhkəməsinin əsas məqsədləri Konsti-

Əsas Qanunun hərfinə və ruhuna, o cümlədən onun təməl prinsiplərinə uyğunluğu baxımından qiymətləndirilir.

Konstitusiyaya Məhkəməsinin digər mühüm səlahiyyəti Konstitusiyaya və qanunların şərhidir. Konstitusiyaya Məhkəməsi tərəfindən verilən şərhin əsas məqsədi Konstitusiyaya və qanunların müvafiq müddəalarının başa düşülməsində qeyri-müəyyənləşdirilən aradan qaldırılması, eyni zamanda bu müddəaların həqiqi mənasını və məzmununu və bununla da onların vahid tətbiqi qaydasını müəyyənləşdirməkdir. Konstitusiyaya Məhkəməsi bu səlahiyyətini müvafiq hüquq subyektlərinin sorğuları və məhkəmələrin müraciətləri əsasında həyata keçirir.

Qeyd edilməlidir ki, Konstitusiyaya Məhkəməsi digər məhkəmələrlə qarşılıqlı əməkdaşlıq münasibətlərini inkişaf etdirilməsinə hər zaman böyük diqqət yetirir. Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu tərəfindən qəbul edilmiş qərarlar sırasında məhkəmələrin müraciətləri əsasında Konstitusiyaya və qanunların şərhinə dair çıxarılmış qərarlar xüsusi çəkiyə malikdir. Belə ki, məhkəmələrin müraciətləri əsasında qəbul edilmiş qərarlar qanunvericilikdə mövcud olan qeyri-müəyyənləşdirilən aradan qaldırılmasına yönəlməklə, vahid məhkəmə təcrübəsinin formalaşmasına öz töhfəsini verir. Konstitusiyaya Məhkəməsi Plenumunun qərarlarında əksini tapan hüquqi mövqelərin məhkəmələr tərəfindən birmənalı tətbiqi eyni zamanda məhkəmə təcrübəsinin stabilizasiyasına xidmət edir və nəticədə etibarilə hüquq təbiiyyətə təcrübəsinin təkmilləşdirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Məlum olduğu kimi, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin bilavasitə təşəbbüsü ilə 2002-ci il 24 avqust tarixində keçirilmiş referendumla Əsas Qanuna edilmiş əlavə və dəyişikliklər nəticəsində Konstitusiyaya Məhkəməsinin əsas səlahiyyətlərini nəzərdə tutan 130-cu maddəyə V, VI və VII hissələr əlavə edilmişdir. Nəticədə konstitusiyaya ədalət mühakiməsi orqanına müraciət etmək hüququna malik subyektlərin dairəsi genişləndirilmişdir. Edilən əlavələrə əsasən, Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə müvəkkil (Ombudsman), məhkəmələr və hər kəs Konstitusiyaya Məhkəməsinə birbaşa müraciət etmək hüququ əldə etmişdir.

Konstitusiyaya Məhkəməsinin əsas səlahiyyətlərindən bəhs edərkən fərdi şikayətləri, mahiyyət və təyinatına əsasən isə konstitusiyaya şikayətlərini xüsusilə qeyd etmək lazımdır. 2002-ci ildə keçirilmiş konstitusiyaya islahatlarından və 2004-cü ildə "Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında" yeni Qanunun qüvvəyə minməsindən sonra Konstitusiyaya Məhkəməsinə konstitusiyaya şikayətləri institutu tətbiq edilməyə başladı. Qanunvericiliyə edilmiş bu dəyişikliklər öz növbəsində Konstitusiyaya Məhkəməsinin fəaliyyətinin keyfiyyətcə yeni mərhələyə qədəm qoymasına səbəb olmuş, insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi üçün əhəmiyyətli vasitənin əldə edilməsi baxımından mühüm zəmin yaratmışdır.

Müasir hüquq doktrinasında konstitusiyaya şikayəti institutu insan hüquq və azadlıqlarının dövlət tərəfindən müdafiəsinin effektiv mexanizmi olaraq qəbul edilir və Əsas Qanunun aliliyinin təmin edilməsinin səmərəli və etibarlı vasitələrindən biri qismində çıxış edir.

Ümumilikdə, Konstitusiyaya Məhkəməsi fəaliyyət göstərdiyi illər ərzində pozulmuş hüquq və azadlıqların bərpa edilməsinə yönələn bir sıra mühüm qərarlar qəbul etmiş, daxil olan sorğu və müraciətlər əsasında qanunların və digər normativ-hüquqi aktların düzgün anlama və tətbiqinə dair rəsmi şərhlər və izahlar vermişdir.

Fəaliyyət göstərdiyi ötən 25 il ərzində Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu tərəfindən ümumilikdə 545 qərar və 161 qərardad qəbul edilmişdir. Bu qərar və qərardadların böyük hissəsi Əsas Qanunda təsbit edilmiş insan hüquq və azadlıqlarının həyata keçirilməsi məsələləri ilə bağlı olmuş.

Xüsusilə vurğulanmalıdır ki, 1998-ci ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Konstitusiyaya Məhkəməsi fəaliyyətə başladıqdan sonra Ümummilli Lider Heydər Əliyev dövlət başçısı olaraq Konstitusiyaya Məhkəməsinə sorğu ilə müraciət etmək hüququndan istifadə etmişdir. Belə ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 149-cu maddəsinin VII hissəsinin "Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə seçkilər haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 29.1-ci mad-

dəsinə şamil edilməsinə dair müvafiq şərhin verilməsi üçün Konstitusiyaya Məhkəməsinə sorğu ilə müraciət etmişdir.

Bu sorğu ilə bağlı Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu 2000-ci il 28 avqust tarixli Qərarında qeyd etmişdir ki, sorğuda qaldırılan məsələ seçkilərdə Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında nəzərdə tutulmuş hüquq və təminatların bərqərar olunmasına yönəlmişdir.

Adıçəkilən Qərarında Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu belə qənaətə gəlmişdir ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 149-cu maddəsinin VII hissəsinə müvafiq olaraq "Azərbay-

Əks yanaşma hüquqi şəxslərə münasibətdə obyektiv təqəssüfləndirmə halı yaratmışdır.

Bu Qərarında Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu belə nəticəyə gəlmişdir ki, İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 18.3-cü maddəsinin mənasına görə, hüquqi şəxsin xeyrinə və ya maraqlarının qorunması üçün həmin Məcəllənin 18.2-ci maddəsi ilə ehtiva edilən vəzifəli şəxslər tərəfindən nəzarətin həyata keçirilməsi nəticəsində Məcəllənin 17-ci maddəsində nəzərdə tutulan vəzifəli şəxs tərəfindən törədilən inzibati xəyata görə, hər iki subyekt (hüquqi və vəzifəli şəxs) məsuliyyətə cəlb edilə bilər.

"Ölkəmizdə müasir məhkəmə-hüquq sisteminin bərqərar edilməsi məhz Ulu Öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. 1995-ci il Konstitusiyasının dövlət və hüquq sistemində gətirdiyi əsas yeniliklərdən biri də demokratik hüquqi dövlətin təməli daşlarından biri hesab olunan müstəqil məhkəmə hakimiyyətinin yaradılması oldu. Əsas Qanunun qəbulundan sonra müstəqil məhkəmə hakimiyyətinin fəaliyyətinin təmin edilməsinə yönələn qanunvericilik bazası yaradılmış, hər kəsin hüquq və azadlıqlarının daha səmərəli müdafiə edilməsi üçün çoxpilləli məhkəmə sistemi formalaşdırılmışdır."

can Respublikasının Milli Məclisinə seçkilər haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 29.1-ci maddəsinin müddəaları yalnız bu Qanunun qüvvəyə minməsindən sonra Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaranan və müvafiq icra hakimiyyəti orqanından müəyyənləşdirilmiş qeyd-şəhadətnaməsi alan siyasi partiyalara şamil edilir.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin sorğu ilə Konstitusiyaya Məhkəməsinə müraciət etməsi bizim Məhkəmə üçün olduqca əhəmiyyətli hadisə olmaqla, eyni zamanda milli qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə yönəlmişdir.

Qeyd edilməlidir ki, keçən fəaliyyət illərində də daxil olmuş sorğu, müraciət və şikayətlərə dair bir sıra mühüm qərar və qərardadlar qəbul edilmişdir.

Belə ki, Konstitusiyaya Məhkəməsi Plenumunun Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin müraciəti əsasında qəbul edilən "Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 17, 18.2 və 18.3-cü maddələrinin əlaqəli şəkildə şərh olunmasına dair" 2023-cü il 12 yanvar tarixli Qərarında qeyd edilmişdir ki, nəzərdə tutulmuş qərar, şəxsin törətdiyi ictimai təhlükəli əmələ və onun nəticələrinə qəsd və ya ehtiyatsızlıq formasında psixi münasibəti nəzərdə tutulur. Təqsir şüur və iradə kimi psixoloji elementlərin məcmusudur və bu elementlər müvafiq olaraq ictimai təhlükəli davranışın əqli və iradəvi tərəflərini təşkil edir. Bununla belə, inzibati xətanın subyektləri fərqli, yəni fiziki, vəzifəli və hüquqi şəxslər olduğundan, bu sahədə qanunvericiliyin ümumi prinsipləri həmin subyektlərin özünəməxsus xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla realizə olunur.

Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumunun qənaətinə görə, "arzu etmək", "şüurlu" kimi kateqoriyalar hüquqi şəxs üçün səciyyəvi olmadığından, inzibati xətanın subyektiv cəhətinin zəruri əlaməti kimi hüquqi şəxsin təqsiri onun vəzifəli şəxslərinin təqsiri ilə əlaqədə müəyyən edilir. Beləliklə, hüquqi şəxsin inzibati xəta üzrə məsuliyyətinin yaranması hər bir halda onun vəzifəli şəxslərinin və ya işçilərinin hüquqazid davranışının nəticəsidir və, təqsiri isə İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 18.2-ci maddəsində sadalanan şəxslərin təqsirinin törəməsidir.

Eyni zamanda Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu qeyd etmişdir ki, hüquqi şəxslərin inzibati xəyata görə məsuliyyətə cəlb edilib-edilməməsi məsələsinin həlli zamanı məhkəmələr tərəfindən hüquqi şəxsin baş vermiş inzibati xətanın qarşısının alınması üçün imkanlarının olub-olmaması, onun tərəfindən nəzarətin ləzəmi qaydada həyata keçirilib-keçirilməməsi müəyyən edilməlidir.

Digər bir qərar, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin müraciəti əsasında qəbul edilən "Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin 172-ci maddəsinin 5-ci hissəsinin şərh edilməsinə dair" 2023-cü il 11 aprel tarixli Qərarında Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu Əmək Məcəlləsinin 172-ci maddəsinin 5-ci hissəsinə və həmin maddənin "Qeyd" hissəsinə istinad edərək göstərmişdir ki, qeyd olunan normaların məzmunundan göründüyü kimi, qanunverici işçiyə əməkhaqqının əzi bir faizi məbləğində ödənc verilməsinin iki şərtini müəyyən etmişdir. İlk növbədə əməkhaqqının verilməsi gecikdirilməli və bu gecikdirilmə işgötürənin təqsiri üzündən baş verməlidir.

Maddənin təbiiyyətində qeyri-müəyyənləşdirilmiş yarıdan məsələ isə əməkhaqqının gecikdirilməsinin fərdi əmək mübahisəsi səbəb olduğu halda ödəncin verilib-verilməməsi ilə bağlıdır.

Qərarında göstərilmişdir ki, əmək münasibətləri çərçivəsində əməkhaqqının gecikdirilməsinə görə ödənilməsi nəzərdə tutulan kompensasiya işgötürən tərəfindən vəzifələrin ləzəmi qaydada icra edilməsi üçün təbiiyyətə bərabər tədbiri kimi çıxış edir. Digər tərəfdən, bu ödənc bərpəedici funksiyaya daşımaqla işgötürənin işçi qarşısında maddi məsuliyyətinin növbəti kimi çıxış edir. Həmginin qeyd olunan qanunvericiliyin tələblərindən irəli gələrək bu ödənc işçinin əmək hüquqlarının əlavə müdafiə təminatı kimi çıxış edir və bu hüquq heç bir halda tərəflər arasında mübahisənin olub-olmaması ilə əlaqələndirilməməlidir.

Formalaşdırılmış hüquqi mövqədə qeyd edilmişdir ki, Əmək Məcəlləsinin 172-ci maddəsinin 5-ci hissəsinin ikinci cümləsinin tələbinə görə, işgötürən ödəncin verilməsindən imtina etdiyi halda işçi yaranmış mübahisəni məhkəmə qaydasında həll etməyə məcbur olur. Bu baxımdan normanın məzmununun fərqli şərh, yəni ödəncin yalnız fərdi əmək mübahisəsinin yaranmadığı halda ödənilməli olması kimi şərh hüquqi məntiqə uyğun olmamaqla yanaşı, işçinin əmək münasibətlərinə daxil olmasının əsasını təşkil edən əməkhaqqı hüququnun pozulmasına görə, işgötürənin məsuliyyətindən kənar qalmasına gətirib çıxarar. Eyni zamanda bu işçinin əməkhaqqı hüququnun pozulması səbəbindən qanunvericiliklə tanınan ödəncin verilməsi tələbinin təmin edilməsi üçün məhkəməyə müraciət etməsinə də mənasız edər. Bu halda həmin maddənin təbiiyyətində mümkün olduğu kimi, əhəmiyyətsiz normaya çevrilməklə faktiki olaraq işçini müvafiq ödənci tələb etmək hüququndan məhrum edir.

(davamı 4-cü səhifədə)

"Ötən illər ərzində Konstitusiyaya Məhkəməsi səmərəli fəaliyyəti ilə və qəbul etdiyi qərarlarla Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının aliliyinin təmin edilməsinə, insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə, milli qanunvericiliyin, dinamik dəyişən ictimai münasibətlərə uyğun olaraq, Konstitusiyanın müddəaları nəzərə alınmaqla təkmilləşdirilməsinə, cəmiyyətdə hüquq mədəniyyətinin və müxtəlif sahələrdə hüququn tətbiqi təcrübəsinin daha da inkişaf etməsinə dəyərli töhfə vermişdir.

Əminəm ki, Konstitusiyaya Məhkəməsi bundan sonra da ölkəmizdə hüquqi dövlət və konstitusionalizm ideyası və prinsiplərinin həyata keçirilməsində sayqlarını əsirgəməyəcəkdir".

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti.

(Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin 25 illiyinə həsr olunmuş beynəlxalq konfransın iştirakçılara ünvanladığı müraciətindən).

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin fəaliyyətə başlamasından 25 il keçir

(əvvəlki 3-cü səhifədə)

Adıçəkilən Qərarda Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu belə nəticəyə gəlmişdir ki, əmək münasibətlərinin subyektlərinin hüquq və mənafələrinin bərabərliyi prinsipi əsasında nizamlaşdırılmasını nəzərə alaraq, Əmək Məcəlləsinin 172-ci maddəsinin 5-ci hissəsində nəzərdə tutulmuş "hər gecikdirilmiş gün üçün işçiyə əməkhaqqının azı bir faizi məbləğində ödənc verilməlidir" müddəası fərdi əmək mübahisəsinin yaranacağı hala da şamil edilir.

Eyni zamanda qeyd edilmişdir ki, Əmək Məcəlləsinin 296-cı maddəsinin 4-cü hissəsinə uyğun olaraq, işçi hüququnun pozulduğunu aşkar etdiyi gündən 1 il ərzində ödənc verilməsi barədə məhkəməyə müraciət edə bilər.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin digər müraciəti əsasında qəbul edilən

ların, o cümlədən "İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında" Konvensiyanın müddəalarına, İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin presedent hüququna, həmçinin respublikamızın tərəfdar çıxdığı digər beynəlxalq müqavilələrə istinadlar edir.

Ümumiyyətlə, ötən 25 il ərzində öz hüquqi mövqelərini daha da əsaslandırmaq məqsədilə Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu tərəfindən qəbul edilən 404 qərarında beynəlxalq hüquq normalarına, İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin presedent hüququna və xarici ölkələrin konstitusiyaya ədalət məhkəməsi orqanlarının təcrübəsinə istinadlar edilmişdir.

Həmçinin Konstitusiyaya Məhkəməsi fəaliyyətə başladığı vaxtdan beynəlxalq əlaqələrin genişləndirilməsinə xüsusi əhəmiyyət verərək, xarici ölkələrin konstitusiyaya nəzarət orqanları və bir sıra beynəlxalq təşkilatlarla sıx əməkdaşlıq edir. Hazırda Məhkəməmiz Avropa Şurası Venesiya Komissiyasının Ədalət Mühakiməsi üzrə Birgə Şurası, Avropa Konstitusiyaya Məhkəmələri Konfransı, Konstitusiyaya Ədalət Mühakiməsi üzrə Dünya Konfransı, Asiya Konstitusiyaya Məhkəmələri və Ekvivalent İnstitutlar Assosiasiyası, Avrasiya Konstitusiyaya Nəzarət Orqanları Assosiasiyası, İslam Dövlətləri Konstitusiyaya Yurisdiksiyaları Konfransı, Türk Dövlətləri Konstitusiyaya Yurisdiksiyaları Konfransının təmsilçiləri ilə əməkdaşlıq edir.

Konstitusiyaya Məhkəməsi beynəlxalq məhkəmə-hüquq əməkdaşlığı çərçivəsində hər il müxtəlif dövlətlərin konstitusiyaya nəzarət orqanları, həmçinin beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən təşkil olunan mötəbər tədbirlərdə iştirak edir. Sonuncu belə tədbirlərdən biri cari ilin 29 may-2 İyun tarixlərində "Məhkəməyə əlçatanlıq: konstitusiyaya perspektivləri" mövzusunda Asiya Konstitusiyaya Məhkəmələri və Ekvivalent İnstitutlar Assosiasiyasının çərçivəsində keçirilən Beynəlxalq Simpozium oldu. Bu tədbir çərçivəsində bir sıra aktual məsələlər barəsində ətraflı fikir mübadiləsi və müzakirələr aparılmış, məruzələr dinlənilmişdir.

Bu cür beynəlxalq konfrans və tədbirlərin keçirilməsi konstitusiyaya ədalət məhkəməsi sahəsində qabaqcıl təcrübə mübadiləsinin aparılması baxımından əlverişli imkanlar yaradır, həmçinin məhkəmələr və beynəlxalq təşkilatlar arasında yeni əməkdaşlıq münasibətlərinin qurulması üçün universal platforma qismində çıxış edir.

Həmçinin qeyd edilmişdir ki, Konstitusiyaya Məhkəməsi gənclər arasında hüquqi məarifləndirmə işinin həyata keçirilməsinə xüsusi diqqət yetirir. Gənclərin hüquq mədəniyyətinin inkişaf etdirilməsi, hüquqi biliklərinin artırılması, Konstitusiyanın əsasları və mahiyyətinin daha dərindən öyrənilməsi və təbliği məqsədilə ənənəvi olaraq hər il ölkəmizin müxtəlif bölgələrində ali təhsil müəssisələrinin tələbələri və orta məktəb şagirdləri arasında hüquq olimpiadaları keçirilir. Belə ki, 2022-ci ilin oktyabr ayında Azərbaycan xalqının Ümmümilli Lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyi və 12 noyabr - Konstitusiyaya Gününə həsr olunmuş "Hüquqi dövlətin əsasları" adlı hüquq olimpiadaları respublikanın bir sıra rayonlarında keçirilmişdir. Həmçinin cari ilin fevral-mart aylarında Ümmümilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi münasibətilə Konstitusiyaya Məhkəməsinin, Elm və Təhsil Nazirliyinin, Gənclər və İdman Nazirliyinin birgə təşkilatlığı ilə paytaxtda məktəblilər arasında və Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Türk Dövləti İqtisad fakültəsində "Heydər Əliyev və hüquqi dövlət" adlı hüquq olimpiadaları təşkil edilmişdir.

Məlum olduğu kimi, Konstitusiyaya Məhkəməsinin 25 illiyi münasibətilə cari il iyulun 4-də Bakı şəhərində "Konstitusiyaya normalarının tətbiqi vasitəsilə qanunvericiliyin inkişafı" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilmişdir. Konfransda Türkiyə, Albaniya, Belarus, Bolqarıstan, Gürcüstan, Rusiya, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Özbəkistan, İndoneziya, Macarıstan, Serbiya, Tailand Konstitusiyaya məhkəmələrinin sədr və hakimləri, habelə Azərbaycan Respublikasının bir

sıra dövlət orqanlarının rəhbərləri və nümayəndələri, alimlər, elm xadimləri və digər qonaqlar iştirak etmişlər. Konfransda konstitusiyaya ədalət mühakiməsi ilə bağlı müxtəlif aktual mövzulara dair məruzələr dinlənilmiş, müasir dövrdə konstitusiyaya ədalət mühakiməsinin qarşılaşdığı çağırışlara dair müzakirələr və fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Dövlət başçısı İlham Əliyev Konstitusiyaya Məhkəməsinin 25 illiyinə həsr olunmuş beynəlxalq konfransın iştirakçılara, həmçinin Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimi və əməkdaşlarına müraciət etmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müraciətində deyilir: "Ötən illər ərzində Konstitusiyaya Məhkəməsi səmərəli fəaliyyəti ilə və qəbul etdiyi qərarlarla Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının aliliyinin təmin edilməsinə, insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə, milli qanunvericiliyin, dinamik dəyişən ictimai münasibətlərə uyğun olaraq, Konstitusiyanın müddəaları nəzərə alınmaqla təkmilləşdirilməsinə, cəmiyyətdə hüquq mədəniyyətinin və müxtəlif sahələrdə hüququn tətbiqi təcrübəsinin daha da inkişaf etməsinə dəyərli töhfə vermişdir.

Əminəm ki, Konstitusiyaya Məhkəməsi bundan sonra da ölkəmizdə hüquqi dövlət və konstitusionalizm ideyası və prinsiplərinin həyata keçirilməsində sayqlarını əsirgəməyəcəkdir".

Prezident İlham Əliyev tərəfindən Konstitusiyaya Məhkəməsinin fəaliyyətinə yüksək qiymət verilməsi və eyni zamanda etimadın göstərilməsi bizim hər birimiz üçün olduqca əhəmiyyətli və qürurverici olmaqla, həmçinin böyük məsuliyyət deməkdir. Konstitusiyaya Məhkəməsi bundan sonra da göstərilən bu yüksək etimadı doğrultmağa, həmçinin qarşıya qoyulan məqsəd və vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlməyə çalışacaqdır.

Tarixi nöqtəyi-nəzərdən qısa müddət ərzində dövlətimiz nəhəng inkişaf yolu keçib. Ölkəmiz dinamik şəkildə inkişaf edərək, ildən-ile güclənir və bu gün parlaq və qüdrətli dövrünü yaşayır. Şübhəsiz ki, əldə olunan uğurların əsası məhz Ümmümilli Lider Heydər Əliyevin hakimiyyəti dövründə qoyulub. Ulu Öndərin həm sovetlər dövründə, həm də müstəqillik illərində gördüyü işlər sonralar Azərbaycanda milli dövlətçilik ideyalarının aparıcı qüvvəyə çevrilməsi və eyni zamanda bütün cəmiyyətin bu ideya etrafında birləşməsi üçün şərait yaradıb.

Ümmümilli Lider Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyinin ikinci dönəmində çox önəmli bir istiqamət isə işğal olunmuş torpaqların azad edilməsi, ərazi bütövlüyünün bərpası idi. İşğalın daha da genişlənməsindən qarşısını almaq məqsədilə Ulu Öndər tərəfindən dərin düşünülümüş və müsbət nəticələrini əldə edilməsinə yönəlmis mühüm addımlar atılıb. Belə ki, məhz Ümmümilli Lider Heydər Əliyevin qətiyyəti nəticəsində 1994-cü il may ayının 12-də atəşkəs daim razılıq əldə olunub.

Atəşkəs rejiminin yaratdığı vəziyyətdən istifadə etmək Ulu Öndər qısa za-

cür təhdidlərə cavab vermək üçün ordu quruculuğunda köklü islahatların aparılması, müasir standartlara cavab verən modern və güclü Silahlı Qüvvələrin yaradılması olduqca vacibdir.

Müasir ordu quruculuğu prosesi sonradan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilərək, Ordumuz ən qabaqcıl və nümunəvi ordular sırasına daxil oldu. Hərbi quruculuq prosesi dövlət başçısının rəhbərliyi ilə mahiyyət və keyfiyyət baxımından yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoydu. Əldə olunan nailiyyətlər Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin siyasi iradəsinə uyğun olaraq Silahlı Qüvvələrin döyüş qabiliyyətinin artırılması, maddi-texniki təchizatının yaxşılaşdırılması, yüksəkixtisaslı, peşəkar zabit korpusunun formalaşdırılması istiqamətində aparılan məqsədyönlü siyasət sayəsində mümkün olub.

44 günlük Vətən müharibəsində qazanılan möhtəşəm Zəfər Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin Ulu Öndərin vəsiyyətinə əməl edərək və xalqımızın 30 illik həsrətinə son qoymaqla dövlətimiz və xalqımız üçün yazdığı milli dövlətçilik tariximizin qururulu və şərəfli səhifəsidir. Dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi: "İkinci Qarabağ müharibəsindəki Qələbə isə bizim tarixi uğurumuzdur, tarixi Zəfərimizdir. Bu Zəfər Azərbaycanı dərindən qalacaq, bizim qəlbimizdə, yaddaşımızda, kitablarda, əsərlərdə. Bu, qəhrəmanlıq dastanıdır. Bu, misli görünməmiş qəhrəmanlıqdır".

Qazanılan şanlı Qələbə tariximizin ən parlaq səhifəsi, indiki və gələcək nəsillərin hər zaman fəxr edəcəyi qəhrəmanlıq salnaməsidir. Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin yenilməz siyasi iradə və qətiyyəti, sərkərdəlik məhərəti, Ordumuzun qəhrəmanlığı və xalq-İqtidar birliyi, xalqımızın dövlət başçısı ətrafında bir məqsəd naminə səfərbərliyi Vətən müharibəsində dövlətimizin şanlı qələbəsini təmin edən amillər idi.

Azərbaycan dövlətinin şanlı Qələbəsi sayəsində dövlətimizin Əsas Qanununun hüquqi qüvvəsi işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızda bərpə olundu, eyni zamanda vətəndaşlarımızın Konstitusiyaya təsbit edilmiş bir sıra hüquqlarının, o cümlədən sərbəst hərəkət etmək, özünə yaşayış yeri seçmək, təhlükəsiz yaşamaq kimi hüquqlarının tam şəkildə bərpası üçün zəmin yarandı.

Bu gün artıq ölkəmiz üçün yeni reallıqlar, yeni quruculuq, işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası və hərtərəfli inkişafı dövrüdür. İşğaldan azad edildikdən sonra bu ərazilərin tezliklə bərpası və yenidən qurulması, keçmiş məcburi köçkünlərin öz doğma yurdlarına qayıtması və orada məskunlaşdırılması, regionun gələcək sosial-iqtisadi inkişafı qarşısında duran əsas vəzifələrdəndir.

Hazırda işğaldan azad olunan ərazilərin bərpası və yenidənqurma prosesi

mərkəzində saxlandığını bir daha təsdiq edir. Bu gün hər kəs bu ərazilərdə həyata keçirilən mühüm işlərin şahididir. Burada dağıdılan hər bir kənd və şəhər tamamilə yenidən qurulur. Vətən müharibəsindən ötən müddət ərzində Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə möhtəşəm layihələrin təməli qoyulub, bir çox irimiqyaslı layihələr isə artıq başa çatdırılıb. Elektrik stansiyalarının, geniş yol şəbəkəsinin, körpü və tunellərin, hava limanlarının, otellərin, istehsalat müəssisələrinin, sosial infrastruktur obyektlərinin tikintisi göstərir ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizin bərpası kompleks xarakterə daşıyır. Qısa müddət ərzində bu cür iri infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi birmənalı olaraq bütün dünyada böyük marağa səbəb olub.

Dövlət başçısı İlham Əliyevin bilavasitə rəhbərliyi və Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın yaxından iştirakı ilə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə müasir infrastrukturun yaradılması və bərpası prosesi ilə bağlı çoxşaxəli işlər həyata keçirilir. Bu ərazilərdə aparılan bərpası işləri Azərbaycan Respublikası ərazisinin vahidliyi, toxunulmazlığı və bölünməzliyi ilə bağlı konstitusiyaya prinsipinin təmin edilməsindən əyani göstəricisidir.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası ilə bağlı həyata keçirilən bütün layihələr bir daha onu göstərir ki, dövlətimiz həmin ərazilərin regionun ən inkişaf etmiş ərazilərindən birinə çevirməyi qarşıya məqsəd olaraq qoyub. Bu ərazilərin böyük təbii ehtiyatlara malik olması bu məqsədin əldə edilməsinə daha da əlverişli imkan yaradır. Eyni zamanda gerçəkləşdirilən nəqliyyat layihələri gələcəkdə bu regionun qonşu ölkələr ilə iqtisadi əlaqələrin qurulmasına əsas tranzit əraziyə çevrilməsinə imkan yaradacaqdır. Bu səbəbdən də azad edilmiş ərazilərdə əlverişli infrastrukturun yaradılması yalnız Azərbaycan üçün deyil, həmçinin bütün region üçün də olduqca əhəmiyyətlidir.

Keçmiş məcburi köçkünlərin öz doğma torpaqlarına qayıtması arzulanan artıq reallığa çevrilib. 2022-ci il 16 noyabr tarixində dövlət başçısı cənab İlham Əliyev tərəfindən imzalanan Sərəncamla "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı" təsdiq edilmişdir. Sərəncamda qeyd edilmişdir: "Həyata keçirilən məqsədyönlü və genişmiqyaslı layihələr Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının sürətlə dirçəlməsinə, əhalinin dayanıqlı məskunlaşmasına və davamlı iqtisadi aktivliyinin təmin olunmasına xidmət edir, habelə həmin ərazilərin yüksək inkişaf etmiş regiona çevrilməsi üçün sağlam bünövrə yaradır".

Bu, Dövlət Proqramının məqsədlərini əldə etməyə töhfə verən ərazilərdə təhlükəsiz yaşayışı və dövlət idarəetməsinin təşkil etmə; şəhər, qəsəbə və kənd yaşayış məntəqələrinin tikintisini və dayanıqlı infrastrukturla təminatını həyata keçirmək; müasir standartlara uyğun xidmətlərin yaradılmasını təmin etmək; ərazilərdə məskunlaşacaq əhalinin sosial müdafiəsini gücləndirmək; əhalinin məşğulluq imkanlarını artırmaq; sosial xidmətlərin ehatə dairəsinin genişləndirmək və əlçatanlığı təmin etmək; dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafı təmin etmək və s.

Dövlətimiz tərəfindən atılan bu addımlar Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasında təsbit edilmiş bir sıra sosial hüquqların təmin edilməsindən irəli gəlir.

Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramına uyğun olaraq keçmiş məcburi köçkünlərin qısa zamanda doğma yurdlarına qayıtmaları istiqamətində bütün imkanlar səfərbər edilmişdir. Artıq Zəngilan rayonunun Ağalı kəndinə, Tərtər rayonunun Talış kəndinə, Laçın şəhərinə ilk mərhələdə köçürülən ailələr doğma torpaqlarına qayıdıblar.

Bu gün Azərbaycan sabit və güclü iqtisadiyyatı, maliyyə dayanıqlığı və geniş resursları olan, olduqca mühüm geosiyasi mövqə tutan, eyni zamanda enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində vacib rol oynayan dövlətdir. Beynəlxalq və regional əməkdaşlığa mühüm töhfələr verməklə, artan iqtisadi gücü və beynəlxalq nüfuzu sayəsində ölkəmizin bilavasitə təşəbbüsü və iştirakı ilə global layihələr uğurla icra edilir. Dövlət başçısı İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi: "Bu gün müstəqil Azərbaycan dövləti həm dünyaya miqyasında öz mövqelərini kifayət qədər möhkəmləndirib, eyni zamanda bu gün müstəqil Azərbaycan dövləti istənilən nəticəni əldə etməyə qadirdir".

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2022-ci il 22 iyul tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası"nda qeyd edilmişdir: "Beş fundamental nəticə - qalib dövlət, beynəlxalq nüfuz, təhsilli cəmiyyət, böyük iqtisadi potensial və yüksələn rifah ölkənin 10 illik sosial-iqtisadi inkişaf nailiyyətlərini xarakterizə edir. Bu nailiyyətlər uzunmüddətli dövrdə ölkə iqtisadiyyatı üçün keyfiyyətə yeni sosial-iqtisadi inkişaf siyasətinin formalaşmasına böyük töhfə verəcəkdir. Əldə olunan nailiyyətlər son 10 ildə həyata keçirilən genişmiqyaslı hədəflərə hesablanmış işlətlərin nəticəsidir. Tarixdə az ölkə tapmaq olar ki, cəmi 30 il ərzində belə uğur hekayəsi yazsın".

Müasir beynəlxalq münasibətlər sisteminin təməlini qoşan bu gün ölkəmiz hər il mötəbər, beynəlxalq miqyaslı konfranslara, qlobal forumlara, zirvə görüşlərinə və digər mühüm tədbirlərə, ikitərəfli və çoxtərəfli görüşlərə, idman yarışlarına, musiqi və incəsənət festivallarına layiqincə evsahibliyi edir. Şübhəsiz ki, bu tədbirlər öz növbəsində Azərbaycanın zəngin tarixi və mədəni irsinin, multikultural dəyərlərinin təbliğinə şərait yaradaraq, ölkəmizin beynəlxalq aləmdə nüfuzunu daha da yüksəltdir.

Bu cür yüksək nailiyyətlərin əldə edilməsi üçün dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin şəxsi nüfuzu, qətiyyəti, siyasi iradəsi, milli maraqlara əsaslanan daxili və xarici siyasətində çətinliklərə və ciddi işlər görülüb və görülməkdədir. Əminliklə bildirmək istərdim ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan dövləti və xalqı bundan sonra da yeni nailiyyətlərə imza atmaqda davam edəcəkdir. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Məhkəməsi də öz növbəsində müəllifi Ulu Öndər Heydər Əliyev olan Əsas Qanunun müdafiəsi, müstəqil dövlətimizin möhkəmlənməsi, qanunçuluğun qorunması istiqamətində dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi çoxşaxəli və mütərəqqi fəaliyyətinə dəstək olaraq, üzərinə düşən məsuliyyətli vəzifələrini bundan sonra da layiqincə yerinə yetirməyə daim çalışacaq.

Fərhad ABDULLAYEV,
Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin sədri.

"Azərbaycan Respublikası Torpaq Məcəlləsinin 73-cü maddəsinin 1-ci hissəsinin və 75-ci maddəsinin 2-ci hissəsinin Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 719.1 və 719.4-cü maddələri ilə əlaqəli şəkildə şərh edilməsinə dair" 2023-cü il 16 İyun tarixli Qərarında Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu Mülki Məcəllənin və Torpaq Məcəlləsinin müvafiq maddələrinə istinad edərək qeyd etmişdir ki, eyni məsələni tənzimləyən göstərilən normalar bir-birindən fərqli iki qayda müəyyən etdiyindən, qanunvericilikdə kolliziya yaranmışdır.

Qeyd edilmişdir ki, konkret iş üzrə faktiki halların araşdırılması və qanunvericiliyin təfsiri əsasında tətbiq olunmalı olan normaların seçiminin, ilk növbədə, Konstitusiyanın 147-ci maddəsinin II hissəsinin və 149-cü maddəsinin müvafiq müddələrinə uyğun həyata keçirilməsi və iyerarxiya prinsipinin tətbiq edilməsi ümumi yurisdiksiyalı məhkəmələrin hüquq tətbiqində fəaliyyətinin təzahürü kimi qəbul edilməlidir.

Qərarda göstərilmişdir ki, Torpaq Məcəlləsinin 73-cü maddəsinin 1-ci hissəsi və 75-ci maddəsinin 2-ci hissəsində, həm də Mülki Məcəllənin 719.1 və 719.4-cü maddələrində nəzərdə tutulan normalar 17 fevral 2011-ci il tarixindən əvvəl qüvvəyə minmişdir. Bu səbəbdən, "Normativ hüquqi aktlar haqqında" Konstitusiyaya Qanununun 2.5-ci maddəsi həmin normalar arasında olan kolliziyanın aradan qaldırılmasında tətbiq edilə bilər.

Digər tərəfdən Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu hesab etmişdir ki, müraciətə göstərilən kolliziyanın aradan qaldırılması Torpaq Məcəlləsinin 75-ci maddəsinin 6-cı hissəsində təsbit olunmuş xüsusi kollizion normanın tətbiqi ilə həyata keçirilməlidir.

Bu Qərarda Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu belə nəticəyə gəlmişdir ki, Torpaq Məcəlləsinin 73-cü maddəsinin 1-ci hissəsi, 75-ci maddəsinin 2-ci hissəsi və Mülki Məcəllənin 719.1 və 719.4-cü maddələrinin torpaq icarəsi müqaviləsi üzrə torpaq hüquq münasibətlərinə xitam verilməsi barədə müddəaların arasında mövcud olan kolliziya bu Qərannın təsviri-əsaslandırıcı hissəsində göstərilən hüquqi mövqelərə uyğun olaraq Torpaq Məcəlləsinin 75-ci maddəsinin 6-cı hissəsi tətbiq edilməklə həll olunmalıdır.

Konstitusiyaya Məhkəməsi konstitusiyaya ədalət mühakiməsinin müasir təcrübə və inkişaf meyillərinin öyrənilməsinə, həmçinin bu təcrübənin Məhkəmənin fəaliyyətində tətbiq edilməsinə hər zaman xüsusi diqqət yetirir. Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu qəbul edilən bir sıra qərarlarında beynəlxalq hüquqi akt-

man kəsiyində Azərbaycanda bir çox sahələrin inkişafında, o cümlədən nizam-millil ordunun formalaşmasında əhəmiyyətli döndürücü yarıda bildi. Ümmümilli Lider Heydər Əliyev bildirdi ki, tarixi ədalətli və ölkəmizin ərazi bütövlüyünü bərpə etmək, eyni zamanda dövlət müstəqilliyini möhkəmləndirmək və hər

yüksək sürətlə həyata keçirilir. Dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarına mütəmadi səfərləri və orada aparılan işlər bilavasitə nəzarət işğaldan azad olmuş ərazilərimizin bərpası, yenidənqurma prosesinin dövlət qarşısında duran prioritet istiqamət olmaqla daim diqqət